

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkasutca 78. sz. alatt gr. BÀNFFI ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelben.

Ára évnegyedre 3 ft. o. á. Hirdetési ár: négyhasábos sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bérletdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik. A „nyilvántartási” cikkek sora után 15 kr. előleges beküldés mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Közlöny, május 28.

(D) Utóbbi két cikkünkben kimutattuk azon két eszmét, a mely a szász terület községi és választási viszonyain, és szemben ezzel a román kívánatok elméletén átvonul.

A „Botschafter” írója, ki megjelenésünk gondolatára megdöbben, világosan észlelheti ama két cikkből, hol állanak a szászok azzal a mit bírtak, attól a mit a román postulatum elmélete magában foglal? Jól beláthatná, hogy e kettő közt csak a magyar alkotmányosság történelmi szabadelvűséggel fejtett álláspontja képezheti a közvetítő utat.

A szász községi választási szerkezetnek mindenesetre az 1848-ban kimondott jogegyenlőségi eszme már véget vetett, ott a követválasztás semmiesetre sem történhetne ma már a régi közvetlen választási módszer szerint, mert az, hogy a választási jog szűkítés, értelem és census szerint legyen kizárva, már birodalmi eszme, a mely alól egyes helyhatóságok nem lehet kiváltatni.

De nagy különbség van azon kérdésben, hogy ezen jog, minő területi határok közt, s minő közigazgatási s bírói befolyások alatt gyakoroltatik?

Ma a 400,000-nyi lélekre menő királyföldnek 11 törvényhatósága van, és így az országgyűlésen nagyobb képvisellettél bir, mint az egy millió lakost számláló, s hat akkora területű vármegyei ország-terület.

Mindenik szász szék népessége és területe a megyékhez és székely székekhez képest természetesen oly csekély, hogy egyremsre azoknak $\frac{1}{6}$ -át sem éri fel.

Ily kis területen egy központi s egészen szász intelligenciával bíró város mindaddig míg a székek közösen választja képviselőit, s közös igazgatás alatt áll, gyakorlatilag oly befolyást, hogy a román többségű vidéki néppel a követválasztásnál osztozhatnak, a tisztább szász székekben pedig, a minő Segesvár és Beszterce, egészen maga választ.

De egészen más viszony áll elő, mihelyt ez apró székek nagyobb egészsze olvasztatnak. Akkor a falusi község s annak rendre gyarapodó értelmisége túlnövi a városok befolyását, összevont erejével leszavazza a városi elemet, s így a székekben a szász elem teljesen tehetetlen minoritássá válik, s a koezka egészen megfordul.

Talán a városok, hogy a szász befolyást a képviseletnél védjék, megtartandják azon képviseleti jogot a mit most nyertek? De e jog az új felosztás és új eszmék szerint csak oly városot illethet, a mely legalább 30,000 lélekből áll, s egy követ küldésre illetékes. A dolog természetéből foly, hogy ha egy rendszer a régi megyék birt jogát eltöröltheti, eltöröltheti a régi városok és taxás helyekét is.

Igy a szász a városi képviselet külön szakítása által mit sem nyer, mert e képviseletre nem belső területéhez az az a királyföldhöz, hanem az új országhoz, az az a postulatum szerinti független Erdélyhez viszonyítva, volna a szászoknak szükség; ámde, hogy megnyerjen városának egy követet, ezért az újra alkotott megyében befolyásának feladásával kétszeresen veszít; mert ott tőle függetlenül választ több képviselőt a román, a kikkel a magyar megyékről szabad kézzel választott szintén román képviselők létszámát abszolút többséggé fokozza. Elveszti tehát a szász a feladott székekben azon képviselőt, a kit az új joggal felruházott városban nyer, melyet, ha a székek adott, egygyel kevesíti a román képviselet túlszámát. Jó vagy rossz? arról nem szönlünk, csak azt mondjuk, hogy ez a helyzet.

Elhiszszük, hogy a prudens és circumspectus szászok esze e helyzetet belátja, a

miből azt következtetjük, hogy a nemzetiségi és territorialis viták alatt a szász nemzet tagjai a királyi előterjesztvény 5-dik pontjához szorosan ragaszkodnak, s nem új felosztást, hanem célszerűbb beosztást fognak szorgalmazni.

Akarni fogják ők, hogy a magyar Hétfalu szakadjon Háromszekhez, de kívánni fogják szintén, hogy a 13 szász falu Medgyesszékhez applicaltassék; nem bánják, hogy Szelistye és Talmács külön megye legyen, sőt Szehenszék oláh többi vidékeiből is nagy területet feladnak, kívánják, hogy a kigyó-hosszan kinyuló Torda, Kolozs stb. megyék négyzögebb alakot kölcsönözzenek egyik a másiktól; de alig hiszszük, hogy egy újból tagosítandó országnak tekintsek Erdélyt s bele, mint közös földet beadják a fundus regni osztály alá csupán topografiai és népességi tekintetek, és az egyformaság mértéke szerint.

Ha meg is engednék e commasatiót a többi részére az országnak, azt hiszszük, hogy a királyföldöt, mint a birtokosok majorjaikat, tanórokaikat kivonni kívánnák a tagosítás alól.

És itt van már az ellentét a valószínű szász és a postulatumból látszó román fel-fogás között.

A szászok arra fognak törekedni, hogy a királyi előterjesztvény 5-dik pontja szerint csak is az ország politikai felosztásában szükséges változtatások történjenek meg; a románok pedig körülbelül azt fogják állítani, hogy ezen szükséges változtatások teljes átalakítással történjenek, mert szerintük a historiai jog lejárt, tehát a historiai megyeterületek joga is lejárt, egyenlőség van mindenben, tehát a megyék területében és népességében is legyen egyenlőség.

A szászoknak igazuk van, ha a kiindulási pont a jogfolytonosság.

A románoknak szintén igazuk van, ha a kiindulási pont a tabula rasa.

Kérdjük már most a „Botschaftertől” melyek-e aggodalmak, midőn rettegni kezdett azon, hogy a magyarok a gyűlésbe megjelennek? Ha a magyarok törőken állhatának, kérdésen kívül e két eszme közt középállást foglalának el. Ha mincsenek ott vagy részt nem vesznek, a szász minoritás szembe a románokkal — bizonyos.

Mi alkotmányosok a historiai jogállapotot radicalis reformok által kezdtük 1848-ban átalakítani oly ezéll, hogy a közös magyar királyságban a jogegyenlőség rendre teljesleg kivívja magát azon határokgig, a mennyiben e részben Európa többi monarchikus államai előhaladtak.

Ezen államok egyike sem szakított teljesen a történelmi intézményekkel, csak azok közé plántálta be az emberi jogegyenlőség ama tanait, melyeket a 18 dik század annyi vérrel vívott ki, s a melyekért századunkban is a vérontás annyiszor megújult.

Ez a magyarok iránya.

Képzelve most a „Botschafter” a vitások sánczain kívül a magyarokat, és jól beláthatja az erdélyi képviseletben a román elem nagy majoritását a szász elem felett, és így a román postulatum eszméinek bizonyos többségi diadalát.

Mi nem mondunk saját álláspontunk felől semmi véleményt mindezekhez, felmutattuk egy pár kérdés állását annak igazolásául, hogy a bécsi lapok sokszor oly politikát sürgetnek, a melyből előre láthatnak, hogy a végén őket veri meg.

A reform. egyházközségek lelkész választásáról.

Az erdélyi ft. reform. közssinat mult évi 17-dik szám alatti határozatával fölőtte fon-

tos kérdést tűzött az egyházmegyék elébe, meghagyván, küldjenek véleményt a jelen évi közssinatra, miképpen kellene a fenálló hiányosoknak tapasztalt lelkész választási szabályokat célszerűbbekkel fölcserélni?

Ezen fontos kérdésben ekkor a sajtó utján — tudtom szerint — csak két vélemény nyilatkozott. Egyik ezen becses lap ez idei 43-dik sz. alatt H. S. aláírással, mely a fenálló szabályokat lényegesen megváltoztatandónak véleményezi, melyről alább emlékeznünk fogok; másik egyik egyházmegyei gyűlés véleménye, vagy is — bocsánat — szavazata, mely semmi változtatást nem kíván. Ez utóbbi megfordított radikalismus, ha nemcsak az eljárás könnyebb voltaért vette védelme szárnyai alá az eddigi gyakorlatot, többet akar tudni a közvéleménnyel s a közssinatnál, melyek újítást sürgetnek.

Annait csakugyan megkívánhatunk, bármely véleményezőtől — a történelmi jog iránti tiszteltől — ne oldozza föl magát e kérdés alól, a fenálló szabályok merőben elvetendők-e? vagy tán van azokban valami jó is, mert a bennük netalán létező jót elvetni nem volna bölcsesség, hiszen ugy is a jót kell keresnünk. Vagy — igen! — „Jó a jó, de jobb a jobb” mondá egy korteszévr egykoron. A jobbat, sőt a legjobbat szerényen a ft. közssinatól várjuk; egyes véleményezők megelégedhetünk, ha tájékozásul a nagy kérdéshez némi jóval járulhatunk.

A kérdés megfőjtésében az egyháznak fölőtte nagy érdekei rejlenek. Tény, hogy a romlás, melyet egy rossz választás okoz az egyházra, az utódok alig gyógyulhatják ki. A falakon kívülről is elég vihar hánykódtatja olykor egyháznak hajóját: erősítsük — a mi tőlünk függ — árbozát, hogy biztosan evez zünk ama célhoz, melyre elhívt és megbízott minket az Ur, ki az emberiség szellemi szabadságáért elvázott!

A fenálló szabályok a legszéleseb alapot nyújtják a választásoknak. Mintha a népnek a többi egyházi hatóságoknál teljes képviseletlenségét akarták volna kárpótolni, oly szélesre és hosszúra mérték ki a lelkész választásnál jogát. Az élet, a viszonyok sajátágához s az érdeklét egyének lelkiéletéhez képest, különböző alakulásait mutatta fel a visszaéléseknek, melyek a közvéleményt arra érlelék, hogy most más választási szabályokat kívánjon.

Micsoda újat kell hát tenni a régi helyébe? Ez a kérdések kérdése.

Irjuk fel legelőt az elveket, melyek felől tisztában van mindenki, melyeket kétkedés nélkül mindnyájan elfogadunk. Két ilyen elv van:

1) A népnek választási szabadságát érvényben kell hagyni.

2) Az egyházi felsőbbségnek a választás érvényesítésére a szükséges befolyást meg kell nyitni.

Ámbár ezen két elv — tagadni nem lehet egymással ellensarkuk, mégis e kettőnek szerezés egyetemesülélté fltge a választási szabályok célszerűsége és üdvös volta. A ki az első elvet háttérbe szorítaná, a protestans szabadság ellen vétkezne, és néptüntet a hierarkia igájába szorítaná; a második elvnek mellőzése az egyházközségeket sőtétben hagyáná tapogatódná. Az egyházközség t. i. a pályázónak csak templomi szónoklatát ismeri, ez a jelleg pedig, ha nem is utolsó, de nem legfőbb kelléke a jó lelkésznek, és sokszor a legsajnálatosb gyarlósággal, sőt büns szenvedélyekkel párosulhat, melyek a választott előtt leplezve maradnak, s csak az együtt lakás alatt tűnnek fel veszélyes gyümölcsei. Honnan tájékozza magát a nép, a szépen szóló jelöltnek erkölcsi jelleme, egyházas érzülete s hitbuzgalma iránt, ha az egyházi felsőbbség befolyásának a választásra minden esatónája bezárattatnék? Ez ugyan már a dolog természeténél fogva is lehetlen; mert a lelkészképzés, kibocsátás, felavatás, a befolyásnak mindig nagy részét teszik; de mégis ezen befolyásnak hiánya tűntette ki a fenálló szabályok javításának szükségét, miután a másik elvnek elégséges tér volt kimérve.

Itt már a fenebbi kérdés így alakul: hogyan kell a két elvet a hozandó szabályok szerkesztésénél egy egyezni, hogy sem egyik, sem másik hátrányt ne szenvedjen.

A népnek lelkészválasztási jogát, mint a reformationnak egyik nagy vívmányát és elvét tisztelünk és fenntartunk kell. Kánontörvény

t. i. „Vocatio penes plebem.” E szavak ugyan nem elég szabatosak, mert a ki prókatori szójátékkal akarna élni, mondhatná: ám legyen a népe a meghívás, de azt kell neki meghíni, kit a felsőbbség kinevez; hanem szójátékot a mi elvünk nem tűrvén, a nép joga mindig tiszteltetett, mert mi hierarkhiát nem akarunk. Tiszteljük tehát főképpen az által, hogy ezen nemes elvet, a visszaélésektől megóvjuk, eredeti tisztaságában keresztül vigyük. A visszaélések sokfélék, s legveszélyesebbek éppen azok, melyek természetüknél fogva — mint a higány — kisiklanak a büntető törvény kezei alól. A nép ilyenkor ártatlan a dologban, sőt sajnálandó; mert eszközül használtatik fel egy vagy másik vagy éppen egy-nél több nagy befolyású tekintély által. Az ember első tekintetre hihetlenné tartaná, ha tapasztalás nem tanusítná, s a lélektanból is, melynek ellenére senki sem történhetik, ki-magyarazható nem volna, hogy gyakran a legsúlyosabb okok miatt a szerény érdem hátravetetik, s a tolakodó töresség felmagasztaltatik. Adomaszertü tények jönnek felszínre, melyeken nevetni lehetne, ha oly szomorított nem volnának gyümölcseikben. Szerepeket és döntene, eredményeket, házassági kilátások s reménynyújtások. Megesik, hogy a különben igen érdemes s azért ünecsésző concurrens, mert a címek megadásában, kézesókolásban, hajlongásokban nem vala ugy civilizálva, mint világban forgott okos versenytársa, hátrálni kénytelen. Ezen visszaéléseken kívül merül fel néhol ama durvább, az ocsmány simonia, mely ellen van ugyan szigorú törvény, de ez is osztja az emberi törvények azon sorsát, mely szerint azokat egy régi bölcs a gyenge pókhálóhoz hasonlította, mely gyenge legyeket meg fog, az erős dongókat pedig átbocsátja. Az érdeklétek egyben észre nem veszik, másiban elnézik, harmadikban keresve keresik a simoniát. Ha a törvényhozásnak sikerülhetne mind a finomabb, mind a durvább visszaéléseket megszüntetni, lehetleníteni, ez nem volna — mint némelyek vélik — a választási jog korlátozása, hanem annak az emberi indulatok sakajaitól tisztántartása, megóvása! Ábrándozás volna ezt tiltó törvényektől várni! Az emberi szív örvényei, bármely törvényt elnyelnek. Strucz-gyomor az emberi álnokság, paragrafusokat is megemész. Nem birkózhattán sikeresen fondorlatokkal, szerezzünk oly intézkedést, mely a lehetőség nehezítse azokat.

Átmenve itt már a másik elvre, mely az egyházi felsőbbségnek a lelkészválasztásra befolyását követeli, nagy horderejűnek valljuk azt. Ennek finom kezdő szálait már az iskolában fonják, s ha egész a lelkészválasztásig minden ugy történik, a hogy kell, maga az oly fontos választás is másodrangú kérdéssé törpül; mert ha a versenyzők mind jók, jelek, akkor nem lesz elsieltett választás. Legfőbb szükségnek tartom e kérdésben, hogy az anyaszentegyház ne csak tanítsa a leendő lelkészeket, hanem képezze és nevelje. A legnagyobb tudományos készültség inkább árt mint használ az Isten országa építésének, ha hiányzik a lelkészben az ihlettség, a mély hit. Az erkölcsi tisztaságról nem kell szölnöm, mert az a vallásos mély hittel együtt van. Mélyen hívő lelkész immoralis soha sem lesz. Ha a lelkész képeződnek ezt az alapot meg nem adjuk, nincsen többé annak semmi célja, ha csak a tanár-élelmézést nem veszszük elzárunk. Targyunkon kívül esik, ámbár azzal összefüggő volna, a lelkészképezésre kiterjeszkedni, hanem azt itt sem mellőzhetjük, hogy a képeződnek tetőzetül kellene adni, hogy a jelöltnek mielőtt rendes lelkészékké tétetnek, bizonyos ideig gyakorlatilag képeztesse, vagyis nyíltan szölvá, őket legalább két évig káplánkodtatni kellene. Fölőtte vizsgálás és ezélelles intézkedés az nálunk, hogy a jó iskolai examenen kívül a benső hivatásra (vocatio interna) figyelem nem fordítatik, s ha valaki „jól felel”, mindennek elég van. Az ifjú a nélkül, hogy a lelkézi hivatal teendőit, küzdelmeit, nagy terheit ismerne, arra föleskettetik. A káplánkodás aztán ne legyen csak formalitás, hanem tűzpróba. Ha valaki nem bírván benső hivatással, és az apatolsággal ellenkező hajlamai, szenvedélyei vannak, az a káplánság ideje alatt kimutatja magát, s akkor tanácsoltassék neki, saját javáért is más pályán keresni tért és működést, mert még ott igen hasznos sőt dicső férfiú lehet; a mig itt mind magának, mind

főképp az egyháznak romlását okozand. Ezt tenni kell irgalom nélkül! Ne tévelyegjünk! ez nem kegyetlenség, hanem jótékonykodás mind az elutasított névze, ki méltányos pályát bizonyosan talál (ha saját hibái miatt nem talál, nem is érdemi), mind főképp az egyháza névze, melyet bizony nem lehet arra ítélni: hogy a ki másutt mem élhet, annak okvetlen kenyeret adjon, és a mellett maga stílyedjen. Azon ellenet, hogy ha valahai a teológiát tanulta, méltán várhat alkalmazást, éppen semmi jelentőséggel nem bír. Dehogy méltán, ha nem érdemi!

A lelkes-képezde vezetése a káplánokra való szigorú de atyai feltétellel legfőbb részét teszik ugyan az egyh. felsőbb befolyásának, a választásokra, hanem ez csak közvetőleg. Lenni kell közvetlenebb befolyásnak! Ez is pedig a választási jognak érdekében szükséges, hogy tekintélyes hatalmas egyesek martalékán ne essék. A népből egyesek lehetnek óvatossak, de a nép maga a gyermekek könnyenbírósság bizonyos sajátosságával bírva, könnyen tévútra vezethetők és saját céljaival, meggyőződésével ellenkező szavazatát csúsztható. Ismétlem azért, a népjónak megválasztásáért kell föllátnunk a egyh. felsőbbnek a lelkesválasztás fölötti őrökösését. Talán későn teszem, de végképen el nem hallgathatom, hogy midőn egyházi felsőbbesről szolok, nem csupán papi hivatalokat értek, hanem protestans szellemben az egyh. megyei világi gondnokokat is.

H. S. a „Kol. Köz.”-ből fönnbbed idézett véleménye az egyházi felsőbbnek az eddigénél nagyobb befolyására azt indítványozza: a püspök jelöljen ki kettőt a teológiát végzett ifjak közül, és az egyházmegyei hatóság, melyben az állomás betöltendő, szintén kettőt a maga egyház megyéje lelkészeiből, s más e négyen kívül ne pályázhasson az állomásra. Látoi való: ez igen korlátozza a népjón, mert nemcsak a választás szabadságát sérti, majdnem semmissé törpítvén azt, hanem a lelkesjelölteket is akadályozza lehetőségeik kitüntetésében és versenyekben. Tartassák fenn — mivel abban semmi veszély nem rejlik, mind a jelöltek joga, hogy ki a miut képezzék, mindnyájan versenybe lépjenek, mind pedig az egyházközség szabadsága választani közülük, és az egyházmegyei lelkészek közül azt, a kit érdemesnek ismerhetnek, és meg nyehetnek, ha szintén nem pályázott volna is. Az egyházi felsőbbnek eddigénél közvetlenebb befolyásának a választás körüli eljárás tárgyazó szabályokban kell a legfőbb kinyomtatot adni.

Ezen alapelvekből kifolyó választási szabályok minél kevesebb cizkelyből, de szabatosan megírva — úgy vélem — megfejtene a lelkesválasztás nagy kérdését, melyet a ft. ref. közzsinnat már néhány nap mulva tárgyalni fog.

Baló Benjámin.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Dézs, május 25.

Belső-Szolnokmegye ideiglenes képviselő választmánya e hó 28-ára, azaz a következő csütörtökre van összehívva, a követválasztások körül teendő végrehajtására hivatott központi bizottság megválasztása végett.

Megyénk négy választó-kerületet képezvén, négy követet küldend; Retteg, Bethlen, Magyar-Lápos és Alparét vannak választó-kerületi székhelyül kinézve, mint a hasonló nevű választó-kerületek középponti helyeégei.

A választók névsorán, mint halljuk, éjjel nappal sietve dolgoznak, mivel három példányban kell készíteni: megye, kerület és faluk szerint; s mivel 4,600 felé megy a választásra jogosítottak száma, megyénkben igen hirtelen mintegy 40,000 nevet kell összeírni. Az utólagosan összeírni rendelt honoratiorok, kik szavazatjoggal ruháztattak fel, a papok, tanárok, orvosok, ügyvédek, művészek stb. száma a 400-at meghaladja. A nemes ember se bír szavazatjoggal, ha 8 frt egyenes adót nem fizet; pedig kezdetben úgy állott, hogy az 1848 előtti kiváltságos osztály az adó fizetésre való tekintet nélkül fog szavazati jogában megtagadni, a mint hogy külön is rendelteték összeírni, azonban később megváltozott. Dézs városa, mint külön követküldési joggal felruházott város, választó-kerületi székhelyül nem szolgálhat; itt másfél százra megy a választók száma; az előleges munkálattal készen vannak, követjelöltül Véc Farkas volt alkotmányos főispán emlegettetik. A megyei követjelöltek még teljes bizonyossággal mit se írhatnak.

Csütörtökre érkezék városunkba Hubai Gusztáv jól rendezett színtársulata Nagybanjáról, s a piacon levő nagy nevezett „Nemzeti szálloda” udvarán építendő tágas színpadon fogja előadásait tartani, melynek felállítása 100 frtba kerül. A következő június 14-én fog városunkban megkezdődni az erdélyi helvét hitűek országos zsinata, a vendégek elfogadására nagyszertű készletek vannak. A vallásos ünnepek, gyűlések emlékezetes napokká válnak, minek mostani viszonyaink között, van némi fontossága; mert egyházi autonómiai jogaink gyakorlása, a jozan közvéleményt biztosítja számunkra.

Megyénk néhány helyeégeiben, Monostorszezen, Péterháza, Sz-Benedeken stb. stb. valami járványos marhabetegség kezd uralkodni, melynek több darab lett már áldozata, mint mondják, a felbontott hullákban sok cserebogarat találtak, s az okozta betegséget és pusztulást, hogy fű hiányában faleveleket rácskálnak, mi telve cserebogarakkal, s azokat meg nem emészthetvén, megpufladnak. Egy pár napi eső után a növényi élet ujlásnak indult, s a marhának lesz ennyivalójuk;

neveken engem, midőn látni fogja, hogy én örült vagyok, és kegyed megvet? Ah! Izidóra nem is képzelheti szívem rendkívüli fölháborodását, érzem, hogy eszevesztett mindent össze-vissza beszélek s még sem tudom kifejezni, a mit érelek. Egy hajszalon állok a menny és pokol közt, e hajszál a remény, és kegyedtől függ, hogy merre düljön el sorsom, életem iránya?!

— A gróf férfiú, és minden férfiúnak birnia kell elég önértettel arra, hogy elfeledjen egy hölgyet, kinek hajlamát már más bírja — szolt sápadottan Izidóra.

— Fölöttem mindig szenvedélyeim uralkodtak, én soha sem uralkodtam önmagam felett. Ez erős szenvedély ragad önhöz, és nem kérdem: szeret-e engem Izidóra avagy nem, az reám nézve többé nem kérdés; én szeretem önt, e szép kezét, e bájoló arcot, e ragyogó szemeket, ez igazó karcu természet, e szivingerlő egész lényt! Szívét Izidóra! szívét nem látom, nem tudom s nem is szükség tudnom mit érez az. A nő erős az önmegtagadásban. Tagadja meg önmagát, hogy engem egy remítő örvényből kiragadjon.

— Kivánni, hogy egy nő inkább uralkodjék szíven mint egy férfiú, kinek pályatere a világ s szerelme tárgyát az egész föld gömbjén kereshefi. Gróf! önt egy forró szempillantás nagy tülzásokra ragadja. Egyet álmodott s szíve lángra gyúlt, mást fog megint álmodni s e láng kialszik.

— Előbb kialszik a pokol lángja, mely azért gyult meg, hogy rendre megtisztítsa az emberiséget; előbb kialszik ama fényes égitest tüze, melynek sugára élteti a természetet; minden tűz előbb kialszik, mint az, mely lelket égeti. Nem kérem Izidóra, hogy szeressen, csak azt kérem: legyen nőm; nekem ez is elég, ha többet birnom nem lehet.

Izidóra előtt mind kinzóbba vált e társalgás, s a lehetőleg gyorsítva lépteit, végre beérte nagynénjét s velük kezdte társalogni, miatt a gróf arcain folyvást rendkívüli izgatottság volt látható.

valóban a szárazság meddőségeitől méltó okunk volt félni.

Dézs, máj. 28.

Belső-szolnoki képviselő bizottság gyűlése. A gyűlés tárgya a királyi leirat által július 1-jére N-Szebenbe összehívott erdélyi országgyűlésre az ideiglenes szabályzatok alapján követválasztást intéző központi bizottság kinevezése volt. Gr. Teleki Domokos indítványára a követ választásra megrendelt központi bizottság, az összes gyűlés egyhangú egyetértésével a következő határozat mellett elfogadtattott.

„A képviselő bizottság a kormány által követett rendszer oetrogy irányában nézetét ismételve határozatilag több versen kifejezte, és azok mellett most is változatlanul megmaradván, sem azoknak, sem pedig a felolvasott császár nyilatkozatának bővebb vitatásába az uttal ereszkedni nem kíván; azonban a középponti választmány kinevezésétől nem vonul vissza, egyfelől azért, mert óhajtja, hogy a Szebenben legfelsőbb akaratnál fogva összehívott gyűlésre a jelen nyomasztó viszonyok között is a mennyire lehet oly küldöttek választassanak, kik képesek legyenek megtenni azt, mit hazánk alkotmányos szabadsága és jóllete előmozdítása igényel; másfelől pedig nem vonul vissza a megyei bizottság a választó-bizottság kinevezésétől azért sem, mert az alapsabályok ellenesét a választásra szükséges teendők megtételét a tisztségre bízzák, mit a bizottság több okoknál fogva kiküldendőnek tart.”

A gyűlés részletes folyamát, gróf Teleki, Torma, Gajzágó, Mán stb. beszédeit, melyek érdekesnél érdekesebbek, a közelebbi számra tartva fenn, ezennel közlöm a szózatolász utján megválasztott s általános többséget nyert központi bizottság névsorát.

Desőfi Mihály, Kulcsár János román, Földvári József, Torma István, Bogya János román, Tatrasi Sándor, Rácz István, Leményi József román, gr. Bethlen Sándor, Csűrös József, Marosán János román, Hoszszu Demeter román, Móza Sándor, Orián József román, Jeremiás Loheán román, Keresztes Nándor jegyző.

A gyűlés testvéries egyetértés és főispáni helyettes tappointos eljárása jellemzte; delután diplomatikai közebe, hol a magyarok és románok a testvéries egyetértést és kézfogásért a közhaza tüdvének előmozdítása végett szelvényesnél szelvényesebb felköszöntéseket tartottak. Holnap az egész részletesen.

Ömlen.

Mocs, május 28. 1863.

A tagosítás itt is ma-holnap végét éri, már csak az egyes tagok kibarázdálása van hátra s azzal megint egy hatalmas lépést tettünk elé felé. A nép természetesen itt is ellensze-

gült mint másutt, ügyvédet is fogadott magának, azonban ez már nem fogja akadályoztatni a végleges kivétel.

Ez alkalommal ekkélszánk gyarapítására tetemes adakozások történtek. B. Wesselenyi Farkas ur a rom. kath. ekkélszánk 60 hold első osztályu földet adományozott oly feltétellel, hogy az évenként adni szokott papibér végképp elmaradjon; ugyanazon feltétel mellett adott az ev. ref. ekkélszánk 30 holdat. Továbbá csak a ref. egyház számára: t. Nagy József ur adott 4 bécsi holdat, vidéki orvos t. Winkler Frigyes ur hasonlólág 4 bécsi holdat, gróf Teleki Lajosné 1 b. holdat és t. Veress Mihály levita 1 b. holdat. Ezenkívül t. Nagy József ur két hold területi földjének idei hasznát, a belevetett maggal egyetemben átadta az ev. ref. egyháznak; valamint állam-kötelezvényi illetőséget is, mely 40 o. é. forintot teszen. Megjegyzendő itt, hogy állam-kötelezvényi illetőséget az itteni magyar reformátusok is mind átengedték ekkélszánk számára, mely összesen 300 o. é. forintot teszen. Látható ezekből, hogy mind a kath., mind a ref. egyház javai a tagosítással tetemesen nagyobbodtak s különösen a ref. egyház fekvő birtoka, mely eddig körülbelül 15 holdnyi lehetett, 60—70 holdra növekedett.

Adományozások történtek még az itten felállítandó magy. népiskola részére, még pedig a birtokossági közlegelőből körülbelül 40 hold ajánlatot e célra. Itt azonban megjegyzendő, hogy t. Winkler Frigyes ur legelőbeli illetősége egyik átengedett részét 50 oszt. értékű forinttal váltotta meg, t. Hoszszu József ur pedig legelőbeli illetősége 2/3-dát a román, 1/3-dát a magyar népiskola számára ajánlotta fel, melyért vegye a lelkes adományozó s önzéstelen hazafi az utóbbi forró köszönetét. Hoszszu vitára adott okot azon kérdés, hogy a már hamarabb, vagy később, de mindenesetre felállítandó és szervezendő magy. népiskola kath. vagy ref. felügyázat és igazgatás alá essék-e? A kiküldött tanácsos ur (kinek különben, véleményem szerint, itt nem sok szava lett volna) s mások, mint katolikusok, okvetlen kath. felügyázat alá akarták adni, azt hozván fel, hogy az iskola nem kath., sem ref., hanem magyar lesz. De aztán kérdem: indok-e ez arra, hogy okvetlen kath. felügyázat alá adassék?... Végre t. Nagy József ur, mint a tagosítás alkalmára a ref. egyház érdekében az ev. ref. főtanács kinevezettje, szemügyre vétetni kérte, hogy az adományozók miféle felekezettek? Kitényvén, hogy egyenkivül mind reformátusok, a hoszszas és heves vita után abban állapodtak meg, hogy az iskola azon felekezet felsőbbeségének felügyelete alatt álljon, a melyikhez tartozik az adományozók többsége, vagy azoknak utódaik.

A vallás iránti buzgalom, a közjó és felvilágosodás iránti szeretet megható példáját íram le a fentebbi sorokban. Nincs egyéb hátra e tárgyát illetőleg, mint egyházaink s a közjó nevében forró köszönetet mondani a felvilágosodás iránti buzgalom, a közjó és felvilágosodás iránti szeretet megható példáját íram le a fentebbi sorokban. Nincs egyéb hátra e tárgyát illetőleg, mint egyházaink s a közjó nevében forró köszönetet mondani a fel-

Tizenegy óra tájatt, midőn már vége volt a vacsorának is, vált el a kis társaság, hogy éji nyugalomra hajtsa fejét. Gróf Hallayné Izidorával együtt a mult éjjen is részükre kijelölt budoirba siettek; alig érkeztek azonban oda, egy koros nő egy kis levelkét nyujta át a grófnőnek.

A grófnő felbontá a levél s ismert kéznyomokat pillant meg. A levelkében ez volt írva: Kedves grófnő! A bástyában van lakásom, mulhatlanul szóllanom kell nagysáddal és Izidorával. E szobalány elkíséri nagysádotkat hozzám, ki itt titokban lakván, személyes tisztelőjük nem lehetek. Izidóra atyjának és a grófnőnek becsülete függ e látogatástól.

Spott.

— Olvasd — szolt Hallayné Izidorához — olvasd és mond mit tegyünk. Egészen akaratodra bízom a kérdést.

— Mit akarhat e rossz ember? De ő atyám becsületének kockáztatásáról szol? Mi kockáztathatja azt? Mindenki tudja, hogy ő becsületes ember volt!

— Spott legtöbbet tudhat erről. Ah az irtóatos ember engem is oly örvénybe sodort, hogy bár teljesleg ártatlan vagyok, mégis rajta áll a legsötétebb gyanuba keverni. Ki tudja mit akar ő mondani?

— Es ő csakugyan itt van tehát? Sejteté gróf Honti! Mit tervezhet, mit akarhat? Mind egy! Menjünk némén! Látni akarom őt, halani akarom közléseit.

— Kegyedre bízták, hogy minket elvezessen? — kérdé a grófnő az agg nőtől.

A kérdézt intett s nyelvére mutatva értésül adá, hogy néma levén nem felelhet.

E néma alak oly gyanus, oly kísérteties tünémenynek tetszett Izidóra előtt! Szegény leány! e mogorva kastélyban minden rémszerűnek tűnt föl képzete előtt.

A koros nő e közben intés által adta értésül, hogy kész őket a levél írójához elvezetni, s e célból egyik gyertyát kezébe vette. (Folytatjuk.)

TÁRCSA. AZ ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

— Nemes gróf! — szolt Izidóra — egy hölgyre nézve alig lehet valami fájdalmasb, mint az iránta őszinte vonszalommal viseltetők hajlandóságát visszautasítani. Megtisztelve érzem magam önnek rokonszenve által, de fájlalom kell, hogy azt méltatlanra pazérolja.

— Oh mire lehetne méltatlan ily égi te-remtény — szolt hűvel a gróf.

— Mindig méltatlan egy hű sziv érzelmeire, ki ez érzelmeket nem viszonzhatja.

— És ki tiltja el attól?

— Egy férfiú, kit szeretek.

— Bárki legyen e férfiú, párbaft kell vinnia velem. Mitán önt láttam, nem élhet senki, kit ön szeret.

— Ah ön irtóztató — szolt megdöbbenve a hölgy.

— Heves vagyok, ez természetem! mert szava élénk gyilok szuráskint hatott szívemre, heves szót ejtettem ki. Bocssón meg, tudom is én mit beszélek, csak annyit tudok, hogy nagysádot szeretem, s birnom kell minden áron.

— Menjünk, menjünk előre gróf! Nagyon elmaradtunk némén.

— Ön kegyetlen! — szolt a gróf, a lány kíváncsiához képest gyorsítva lépteit. Ön kegyetlen, kitér szavaim elől, pedig meg kell engem hallgatnia. A férfi sziv, ha valaha a biztatások- és ösztönzésekkal egy ideig dacozva makacszkodott, s ekkor azon biztatások tárgyát megpillantva hű szenvedély által látta igazolva ama biztatást s megtörve saját makacsságát, az ily szenvedélyt magára nézve életkérdéssé változtatja; sőt többé ennél: becsület-kérdéssé. Én nevettem Spottot, midőn kegyed bódító kellemiről beszélt, és most ő

kes adományozóknak s különösen a nemes barónak, ki a távolban is annyira szívén hordozza helybeli egyházának érdekét s az Isten országának e földön megalapítására oly nagy áldozatkészséggel sietett. S végre (hogy itt is meg legyen az életbeli harmonia) azt a bizonyos egyént, ki egyházunk kebelében és s tehetős állása dacára egy darabocskára földért a Jézus Krisztustól oly sokat kívánt, a szent könyv azon helyére utasított, mely körülbelül azt mondja, hogy a hól van a mi kincsünk, ott lesz a mi lelkünk!

A napokban érkezett le a fels. kir. főkezesi írásból Mőcs mezővárossá lett emeltetése, s egyszersmind követküldési joga az országgyűlésre.

Országos vásárunk tegnapelőtt végződött be, még pedig, mint mindenütt, úgy itt is — pénz nélkül. Szarvasmarha elég volt s ahogyan nagyon olcsó, csak a vevő hiányzott. Az egész vásár cserebere közt folyt le.

Időjárásunk éppen nem kedvező. Csodálatos, hogy míg a szomszéd helységek határait majd minden nap megöntözi az ég csatornája, addig az itteni határt gondosan kikéri annyira, hogy még a tavaszon valamire való eső nem volt, pedig a föld nagyon ki van száradva; a boronát porfelleg kíséri.

Vetéseink sinlik a szárazságot; a málé a földből még alig dugta ki fejét. Egyedül a szőlő mutatkozik szépen s ad reményt bő szüretre. Egyébféle gyümölcsök a folyton tartó szárazság miatt leaszta, mihez hozzájárult a cserebogarak felszámíthatatlan ártalma is.

V s T-s.

Torda, május 28.

Csak vázlatot írok, a ma Tordán tartott megyei gyűlésről, mert az egészet úgy is jegyzőkönyvre vették, melynek hitelesítése is megtörtént délután egy óráig; a miből azt lehet következtetni, hogy a gyűlés a jogfolytonosság szempontjából kiindulva, a mondanivalakat megmondva, és lehető következtetéseket beállítva, kikerülése tekintetéből, a tárgyalásokból, illetőleg a mai gyűlés összejövetelének kiindulási pontjából, szóval a központi választmány megválasztásából részt vett, a legnagyobb mérsékeltesség és renddel, melynek gyűlését a következő, megválasztott köztisztviselben álló egyének névsorával van szerencsém bemutatni, u. m. dr. Rácz János, Lázár György esperes, Kriszán Mihály esperes, b. Kemény György, gr. Thoroczkai Miklós, b. Huszár Károly, Benkő János ev. ref. lelkes, Vajda Samu, Székely Dániel, Moga János, Szentkirályi Gábor, Szilvási Miklós, Kasza Endre, Csipkés Albert, Moldován Miklós, Tolvaj Ferencz, Érsek Elek és Puhl Ignác.

Ezen szavazattöbbséggel választott központi választmány a jelenlegi hongyúlásra fenálló követválasztási utasítás szerint, egy hét múlva, máj 30-án, megkezdendő működését. Nem mulasztatom itt azt megjegyezni, hogy a választmány megválasztásánál, a szavazatok beszedésénél, azon eset adta elé magát, hogy a ludasi notarius is kapott egy szavazatot, melyet ő a bizottmányának, mint benne helyezett közbizalom kifolyását megakarván köszönni, csupán az által tartatott vissza, hogy mint korláton kívüli embernek, azaz mint galériának, nem volt sem helye, sem azonkivül szava, azzal vizsgáltván magát, hogy mindenestre övé az egység, mert a midőn dr. Rácz János urban mind, ő benne is egyestült egy szavazatot, melyből, vajha hazánk nemzetiiségeinek egyetértése, egyesülése és jövő boldogságának egyesítésére lehetne következtetni, szívből óhajtom.

r. l.

Külföldi levelezés.

Konstantinápoly, május 18.

A rhodusi magyar fűldingással a régi érdekes emlékek többnyire összeomlottak. Az omiadványok alól kivett összetört holtak számát 250-nek írják az itteni hírlapok. Este 10 óra körül történt a földingás, melyet nagy eső követet. A szultán ezen szerencsétlenségről a dardanelláknál értesült, s azonnal küldött ötven ezer piastert és egy hajót emberekkel segítségére.

A hírlapok borzasztólag irnak a görögországi népek jelen időben való lopás, gyilkolás s mindenféle rakoncátlanságaikról.

Titokba lehet hallani itt, hogy egy vallást reformáló török társulat kezdett alakulni, melynek az egyiptomi király is tagja volna. A mint mondják, igyekeznek ezek abban, hogy részükre a szultánt is megnyerjék.

Május 8-án ismét érkezett ide egy 111 számból álló utazó társaság Triest felől jöve, itt nyolc napig mulattak, több nevezetes rangnak voltak közöttük, többnyire Porosz- és Németország több részeiből valók, csak két bécsi, hat uró és hat magyarországi magyar volt közöttük. Ezen társaságban is voltak tudományos és sok utazási képességgel bíró férfiak, kiknek társasága élvezetes; ezek közül az egyik magyar ur, mintán az itteni tár-

gyakkal megismerkedett, ezt mondta: Mi európaiakul örökösen jövevények a Törökország hanyatlását, s ha ide jön az ember, a török népben sok életerőt és ügyességet lát, és a kereskedésben sokkal nagyobb pénzforgást: a hogy tudjuk mi azt, ezen népek hátramaradása az ozmán vallásból eredett, s ha még ezen részben elég időt nyerhetnének, ezen nép még tudna erős lenni. Érdekes volt hallgatni ezen magyar ur és egy itt levő török ezredes közt folyt vitatkozást. Az ezredes magyarországi magyar születésű, hír szerint jó katona, de törökké lett és egy ural török házból nőtt; a beszéd tárgyak közt a magyar ur dícsérte különösen a magyar népet, az ezredes ezt felelé: Az európaiak s kivált a magyaroknak alsóbb osztályú népe borzasztólag káromkodik és szidja az Istent, ellenben a törökök még csak káromkodási szava sincs; másfelől pedig a török természete szelidségről tanúság a közöttük felnőtt háziállatok szelidsége; ugyanis oly szelid és jól gondozott lovakat ritkán lehet látni, mint a miyleneket a törökök nevelnek; de tanuskodik erről azon sok ezernyi ezer kutya, melyek itt az utcáknak laknak és mindenek oly szelid, hogy egy megszólításra akárki hízlelve követnek. A magyar ur elmondá azon napi történetét: Vásároltam — ugymond — többféle tárgyakat, a melyek közt brassai selyem zsebkendők is voltak, de ezen keszkenőket észrevétlenül eljetttem, egy török felvette s nem volt bizonyos benne, hogy ki ejtette azt el, csak gyanakodott reám, de velem beszélni nem tudván elkísért szállásomra, a hol a vendéglős által, kérdezte meg engem, hogy én vesztettem-e el az említett keszkenőket? ez egy eset; a más, a mely bűnbánlása hozott, mondja a magyar ur a volt, hogy azon sok milliókat érő drágaságot, a melyet a szultán az egyiptomra utra elvitt volt, azt most két közönséges szolgálta hozta a kiállításba, és kinyitva a ládát azonnal ki is rakták egy arra készült üvegszekrénybe; az efféle roppant drágaságot Európában örök őrzik, s ha viszik valahová, katonaság kíséretével történik az, s itt két közönséges szolgára rá merik bízni. Melyre mondá az ezredes: igaz, hogy van ezen népben sok becsületesség, de van hibájuk is sok, a mit a közöttük lakó persák, görögök és tatároktól tanultak el. A török nép ábrándos gondolkozása módját ábrázolja azon eset, t. i. midőn a szultán Stambulban lovagolt az ottani világitást megnézni, akkor egy szegény soros török a szultán lovának lábai közé vetette magát ezen szavakkal: Boldog volnék uram, ha éretem a te körülben meghalhatnék; a szultán ötezer piastert rendelt adni neki, de a török azt mondta: Uram nem fizetésért ragaszkodom én hozzád, és nem vette el a pénzt.

Julius 13-án kinyitattak az oly rég kívánt nemzeti-bank, de a melynek csak 1 millió forint a tőkéje: angol modorban lesz kezelése s ugyanezért, amiből bankjegyek is forgalomba tétetődnek, de minthogy rendes kezelői vannak, csak jó eredményt lehet az országra. Ugyanezkor szünik meg az Ottomán bank működése, s ennek eddigi vezetője fogja a nemzeti-bankot vezetni.

r. l.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A „P. Napló“ három utóbbi számát vettük, úgy látjuk, hogy elfogdosásával felhagytak.

— Vízaknaváros különböző ajku lakói szép egyetértéssel ülték meg e hó 25-én az ottani új tanácsterem felszentelése ünnepét. A részletes tudósítást jövő számunkban adjuk.

— Járdánk építése sebesen halad elő. Városunk díszre igen emelkedik általa. Még csak a következők, hogy a közönség tanuljon meg a járdán járni is s különösen igen sokan gondolják meg, hogy ha négy-öt ember egy sorban, sőt sokszor karofogva megy a járdán, a szembejövőnek nagy alkalmatlanságot okoz az által, hogy az ily csoportokat folyvást kerülgetnie kell. Nagy városoknál a szembejövő soha sem szereznek egymásnak alkalmatlanságot, a nagyobb csoportok is úgy oszlanak fel, hogy a járdát ne fogják egészen kereszttel, s felerészre maradjon ott a szembejövőnek. E részben a sétatér ösvényein is nem igen kitűnő etikette-i figyelem uralg nálunk, és pedig nem csak a polgári és laikus elemnél. Jó volna, ha a katonaságnál is parancs adatnék ki, hogy a járdákon a közlegények páronként oszlojanak, midőn ott járnak; így a sétatér is helyt hagyjanak. Továbbá szűnőnek már valahára meg a járdán lovagolni, és gyalog szekérrel járni.

— Brassából írják a „H. Ztg.“-nak, hogy a város és vidék részéről követjelöltetűl különösen Maager, Pánczel s Laszszel nevét emlegetik. Pánczel senátor, mint magyar, a többnyire magyar lakokkal bíró ugynevezett Hétfalu, s Krizba, Apáca és Ujfalu véleményét képviselve az országgyűlésen. Maager megválasztása legbizonyosabb.

— A „Magyar Sajtó“ által értesítünk bizonyos Magyarische Programm-ról az erdélyi

tartományi gyűlést illetőleg, — így kezdi a „Hermannstädter Ztg.“ s aztán folytatja a magyar modorban, mely néha igen mulatságos szokott lenni. Ez alkalommal célja meggyőzni a magyarokat, hogyha kisebbségben maradnak esetében, a gyűlést odahagynak — az szörnyű udvariatság lenne. Hogy jobban megértessék velünk, egy hasonlatot köczkázta, s képzelteit akarja velünk a gyűlést, mint egy színházat vagy arénát, szinkört. Mig ott se jöhet mehet tetszés szerint egy zártszékut-lajdonos, vagy az illemszabályok ellen vét. Az előadást nem illik zavarni — ugymond — s tekintetbe kell venni, hogy a zártszékek szük-re vannak szabva a c inolmok pedig terjedelmek, s a ki nem túl szépen csendesen, minden részvevők ostracismusa éri azt a legfeljesebb szigorral. Ajánljuk ezt a gyönyörű vezéreziklet az „Üstökös“, „Handaband“ és „Bolond Miska“ figyelmébe. A „H. Ztg.“ észre se veszi tán mikor az ügyet, mely mellett oly nagy bévvel buzog, igen szépen parodizálja. Mege-szt már rajta nem egyszer.

— „Der siebenbürgische Lantag.“ E czim alatti rőpiratot a „Telegr. Roman“ ajánlja az olvasók figyelmébe, s a szerk. késznek nyilakozik a 30 kr. belküldőjéhez el is juttatni. — A felebarátai észlelték, a vallásos testvériségnek igen szép példáját beszéli egy utas. Ugyanis a segesvári ágostai hitv. szász egyházközség az ottani helv. hitv. magyaroknak megengedte, hogy addig is, míg maguknak templomot építhetnének, az isteni szolgálatot az orgona használatával egyetemben az ev. luth. templomban tehessék, miután az ev. luth. isteniszolgálat végeztetett.

— A mit a vandalizmus elpusztított, a hazafias nemeselektség igyekszik kipótolni. A honfi áldozatokban kifogyhatlan gr. Mikó Imre ő elxija az enyedi ref. főiskola feldűlő könyvtárának gyarapítására házi könyvtárából a régi classicusok munkáit mint egy 800 példány díszes kötetű könyvet, mely gyűjtemény 4,000 forintnál többre becsültetik, oda adományozá, egyszersmind úgy értesítünk, hogy a magyar akadémia is minden kiadványaival gyarapítani szándékszik ezen könyvtárt.

— Pesti lapok nagy mohón kezdik közölni az erdélyi magyar követjelöltek neveit. Miféle politikából? kérdeztünk, s bizonyára feleletet bajosan adhatnának. Vannak kik önmagukat oly uton jelöltetik ki. Egy kis óvatosság, nem ártana, kivált miután tulfelől még egy kártyát se adtak ki.

— Az „Arad“ úgy értesül, hogy Milló, a bukaresti nemzeti színház igazgatója, több magyar népsziművet szándékozik a jövő időnyre román nyelvre fordíttatni. Ezek között volna: a „Vén bakancsos“, „Szökött katona“, „Csikós“ és „Két pisztoly.“

— Az „Arad“ írja: Bukarestben a magyar sallangos háмок kezdenek divatba jöni, s igen csinosokat lehet látni. A magyar kalapok száma pedig megszámlálhatatlan a kirakatokban. Bojár kisasszonyok fejében is láthatni, a mint elegans kocsikban a chausséra kiköcsiksznek. — Ugyanoda a borvizes széklek székerek is megérkeztek, egy üveg ára 50 para, majd drágább lesz a mint az idő melegszik.

— Caprera szigetén, melyet azelőtt egy hajó sem melltatott arra, hogy rajta kiköcsön, négy év alatt, mintegy 150 gözsöt köttött ki, körülbelül 16,000 emberrel. A napolyi vizeken 5 hajó viseli Garibaldi nevét. Garibaldi 1859 óta 4500-szor volt keresztapa s 2000 fiúgyermeket keresztelt Garibaldinak. Három év alatt mintegy 15—20 ezer franknyi ajándékot fogadtott el, de mintegy egy millió értéktől visszautasított. Az elfogadott ajándékok leginkább gazdasági eszközök, s ezek legnagyobb része Angolországból származik. — Garibaldi mintegy 94 város és mezőváros díszpolgára, 120 különböző társulat tisztelbeli elnöke s 21 díszkard tulajdonosa. E kardok közül tizenegyet kölföldről kapott. Garibaldi hoz 1859 óta három ezernél több tisztelgő, hódoló és részvétet kifejező irat érkezett, s ezen idő óta 900-nál több levélre felelt saját kezűleg, a többiekre más által válaszolt, de minden levélét maga írta alá. Mióta szigeti gazdaságán javításokat tett, Garibaldi jövődelme mintegy 3000 frankra mehet.

— A csehek közt a német-ellenes szellem még mindig nevedekében van. Prágában szent Nepomuk János ünnepének estéjén tíz óra körül mintegy száz ember a nemzeti dalokat énekelve vonult a J nos-szoborhoz; midőn a német casino előtt vonultak volna el flütygötés, színgötés, huzolás által fejezték ki érzelmeiket. Visszatértük alkalmával a demonstratio ismételtetett, s még egyebütt is tiszteltek maeskamuzsikával. Egy polgári ör felszólítására se akarta eloszolni, ez egyet elfogott, de nem vihette el, mert a tömeg kivette kezéből.

— (Az emberiség statisztikájához.) Az „Abeille Medicale“ szerint az egész földön 1288 millió ember lakik. Ebből 369,000,000 a kaukázusi, 552,000,000 a mongol, 190,000,000 az ethiopiai, 1,000,000 az amerikai s 200,000,000 a malay fajhoz tartozik. Összesen 3604 nyelvet beszélnek és 1000-fé-

le valláshoz tartoznak. Egy évben 333,333,333 ember hal meg, vagy is naponként 91,954, óránként 3730, percenként 60. Körülbelül színtannyan születnek. Az átlagos életkor 33 év. A népesség negyed része a 7-dik s a fele a 17-dik év előtt hal meg. 10,000 ember közül csak 1 lesz 100; 500 közül csak 1 lesz 65 éves. A fegyverviselésre képesek a népesség nyolczadrészt teszik. — Összesen van 335 millió keresztény, 5 millió zsidó, 600 millió ázsiai vallású, 160 millió muhamedán, és 200 millió pogány. A keresztények közül 170 millió a róm. kath., 76 millió a görög s 80 millió a prot. egyházhoz tartozik.

Nyiltposta. „Az északi fény“ megrendelt példányai szétküldtek: Puskás Ferencz urhoz Gy.-Szt.-Miklósról, m. báró Inczédy Zsigmond urhoz Kolozsvárt, Panajot Sándor urhoz Kolozsvárt, Német József vaskereskedő urhoz Holdmező-Vásárhelyre; m. Bors Albertné urnőhez: Bors Albertné, Bors Albert, Dindár Izabella urhölgy, Lendvai József, Lendvai Károly urak, m. Almádi Istvánné és m. Tisza Lászlóné urasszonyok részére.

Nyilvános köszönet.

Folyó hó 3-án Kászonyfaluban véletlen tűz ütött ki, 3 óra alatt 107 gazdának háza hamva sem maradt. Alatt irtak 405 forintig valánk sujtva e tüzeset által, s az itteni ügy-nökség által megtevén a kellő lépéseket, levonás nélkül az Erdélyi kölcsönös jég- és tűzkármentő Társulat tekintetes Igazgatóságától jött pénzösszegeből ma teljes kárpótást kaptunk. Noha a kötelesség teljesítése és a jó tett mar magában hordja édes jutalmát, de még sem mellőzhetjük köszönetünk nyilvános kifejezését azon pontosságért, hogy 22 nap alatt kárpótoltattunk. Isten tartsa és áldja érte ezen kedves hazai intézetünket és erélyes igazgatóságát hazamos időkön át. Kelt Kászonyfaluban, május 25 én 1863. Szökő András, Fülöp Ferencz, Gidó György.

POLITIKAI HIREK.

Orosz- és Lengyelország. A varsói nemzeti kormány május 10-ről kelt s a felkelő vezérekhez intézett rendeletével megparancsolta, hogy minden vajdaságban népfelkelést rendezzenek. Ezen népfelkelés szervezésére vonatkozó utasításokat már egy külön czikkben közöltük.

Tarzanowski, a kalisi vajdaságban a fegyveres felkelés főnöke ezen rendeletet végrehajtandó, a kalisi vajdaság lakosaihoz egy kiáltványt intézett s e mellett a nemzeti hatóságokhoz következő utasítást küldött:

„A kalisi vajdaság felkelő fegyveres erejének főnöke, a népfelkelés szervezésének kifejezésére az alábbiakat rendeli:

1-ör A katonai parancsnokoknak a legszigorubb felelőség terhe alatt meghagyatik, hogy fegyvereket lehető nagy számmal szerezzenek s azokat készen tartsák.

2-ör Ugyanezen katonai parancsnokok köteleztetnek, hogy a 18—35. évesekig katonakötelezettekől névsorokat állítsanak össze, mely katonakötelezettek aztán a kerületi katonai főnökkel egyetértve, a gyűlhelyekre be foguak hivatalni.

3-ör Az összeírottak behívása a helység-előjárók és a polgármesterek közbejárásával történik, kik a katonakötelezetteknek kézbesítendik a kerületi főnök pecsétjével ellátott felhívását. A helység-előjárók tartoznak az összeírottakat személyesen elvezetni a gyűlhelyekre. Azon összeírottak, kik a felhívás kézbesítése után nem akarnának beállni, azonnal a katonai rögtönítelő bíróság elé állíttatnak.

4-er Minden helység-előjáró, valamint az oroszok által meg nem szállott városok főnökei kötelesek az egész férflakosságot kaszákkal, lándzsákkal, vagy husszita csépekkel felfegyverezni.

5-ör Azon hirre, hogy közelben esata történt, azonnal köteles az ily módon felfegyverzett összes lakosság a földesur, vagy ennek helyettese, a pap és a helység-előjárója vezetése mellett a csatatérre sietni, hogy az ellenséget átúrló támadja meg.

„Mindazok, kik e parancsnak nem engedelmeskednek, rögtönítelő bíróság elé állíttatnak.

Május 14-dikén, 1863. (Alájegyezve) Tarzanowski Ödön ezredes, a kalisi vajdaság fegyveres felkelőinek főnöke.

A többi vajdaság katonai parancsnokai hasonló rendeleteket bocsátottak ki.

Nemrég közlöttik a nemzeti kormány rendeletét, mely minden az állam érdeke elleni üzlet, vagy szerződés kötését tiltja s mely kivált a bank és a varsói hitelintézetre vonatkozik. Egy pótlórendelet pedig még következőleg intézkedik:

„I. Fejezet. — Laski Sándor párisi kereskedőnek ezen személyes felelősség terhe alatt megtiltatik, hogy törvénytelen hatóság által a lengyel bank igazgatói állomásával kiáltatván meg, azt el ne fogadja.“

„II. Fejezet. A bank mostani igazgatóságának megparancsoltatik, hogy a nemzeti kormányának május 16-ki rendeletében a pénzügylekre vonatkozó határozatait a bank folyó működéseiben a passzívák és aktívákra nézve szem előtt tartsa.”

A lengyelországi eseményekről írják: Raszimow wilnai kormányzóhoz azon távirati sürgöny érkezett volna, hogy az ezen kormányzóságban volt felkelő csapatokat Gonecki tábornok tökéletesen megverte és szétverte. 113 felkelő elfogatott, s ezek közt Surakowski fővezérük, ki azelőtt orosz ezredes volt.

Az orosz kincstári bizottsághoz folytonosan érkeznek jelentések, hogy a kincstári só-, erdész- és egyéb tisztek a pénztárakkal együtt egymásután a felkelőkhez csatlakoznak.

Wilnában a hangulat most oly izgatott, hogy a felkelést sem egy európai kongresszus, sem az 1815-diki alkotmány ünnepélyes odaígérése nem volna képes lecsillapítani. A felkelést csak végképi elerőtlenítés igazgathatja le, de ez még sokáig nem fog megtörténni.

A május 18-ki „Dziennik powsz.” Krasznokutski, Toll tábornokok jelentéseit közli az ignacewói és malkiniái véres tüközetekről. Az első jelentésben Brunner és Kalisch tábornokok együtt működéséről nincs szó. E jelentés bevalja, hogy Ignazow mellett a csata igen heves volt, s hogy a felkelők igen jól elszármagok. Az oroszok halottakban 24 és sebesültekben 71 embert veszítettek volna s ezek közt Hammer és De-Salagné tiszteket. A felkelők ereje 2500 emberből, az oroszoké 3 vadász századból, 60 utászból, 2 osztály huszárból, 27 kozák és két ágyuból állott.

Gróf Toll tábornagy Malkiniába 2 század gyaloggal és 80 kozákkal sietett külön vasuti vonaton. A felkelők Czychewtől 7 verstnyire a sinek által kiszétkelt a keresztgerendákat, úgy, hogy mire a vonat e helyre jött, meg kellett állania, mire a felkelők rálöttek a vonatra s aztán megrohanták a waggonokat; az oroszok azonban azokból már jó előre kiszálltak s üldöklő puskatűzelést kezdtek. Nehány pilanat múlva szuronytszagezve rohantak a katonák a felkelőkre, mire azok futásban kerestek menedéket, de ebben őket a katonák három verstnyire üzték. A felkelők 140 halottja közt van vezérük Mystkowski és a vassói vasut volt állomás-főnöke, Plucinski. (?) Az oroszok csak egy halottat (?) és 14, részben nehéz sebesültet veszítettek.

A plocki katonai kormányzó távirati tudósítása szerint Padlewski Zsigmond, a fiatal, lángelű hős és nagy katonai talentumokkal bírt felkelő vezér Plockban május 15-én hadi rögtönítélő bíróság ítélete következtében agyonlövették.

Krakóból írják a „Köln. Ztg.”-nak, hogy a lengyel nemzeti kormány közzé teszi az orosz kormányának azon titkos proclamatóját, melyet ez a varkolnikokhoz (ó-hittű parasztokhoz) intézett.

Ezen okiratot Litvániában a lengyelek által elfogott orosz katonák közül többeknél megtalálták, s az a nevezett lap szerint így hangzik:

„A császár titkos kívánata. Tudtára adjuk az

egész nemzetnek, hogy a császár akarja, hogy minden katolikus az utak- és nemeseiktől kezdve a parasztokig kiirtassék, s hogy ezek földjei és minden birtokuk azoknak jussanak, kik nem vonakodnak késeket, kaszákat és bárdokat élesíteni.

Biztassatok fel a népet lemeszárlásukra; fogjatok hozzá egyenkint és összesen a munkához, és ti mindnyájan gazdagok lesztek.

A császár titeket hálából polgárokká és orosz nemessékké fog tenni, s a lelki atyák támogatni fognak titeket szándékotokban, mert az Isten akarata. Erre ösztönöz titeket minden orosz közös szeretete, a mi igaz hitünk, s minden hű vallásfelekezeti testvérünk, hogy minden katolikus az utolsó emberig irtások ki a föld színéről, s mi titeket ezen szent munkára egyházi hatalmunkkal fogva megáldunk, s meg is engedjük nektek, hogy bátorokat az ördög szolgál elpusztítására és az Istenről gyűlöltnek a földről eltörlésére pálinka ivással emeljétek. Isten, az egyház és a császár így parancsolja ezeket.”

Lemberg, máj. 24. Bulhaje Porebysz-czenél május 25-kén tökéletesen megverte; s 24 halottat és 32 foglyot vezetett. A parasztok az izgatottakat befogdoszák és azok vezéreit bekisérik. Morszyezky, Ponszinski, Zapolski, Abramowicz, Szaniszló és Abramowicz Vinceze meghaltak. 30 orosz részt vett, részint megsebesült. Podoliában csend honol.

Lemberg, május 24. A „Gazeta Narodowa” egy távirata Brodyból jelenti, hogy a felkelők e hó 17-dikén Kanionka mellett, Polomshehez közel győztek, hol 800 orosz majdnem tökéletesen megsemmisítettek. Chwielnik mellett két sötét kőzokat vertek meg. Zytomierzben mintegy 300 ember fogatott el.

A lengyel határól május 23-áról jelentik, hogy Miniszewski hátrahagyott papirjai nyomán Varsóban elfogatások és házkutatások tartattak. Tegnapelőtt Zamojsky grófnál tartottak házkutatást, de az eredménytelen maradt. Azt hiszik, hogy ezek előhírnökei az ostromállapotnak. Enoch orosz államtanácsos titkos küldetésben Párisba, Oginski herceg pedig Bécsbe fogna utazni. Ez utóbbi ide már meg is érkezett.

A május 23-ki „L'Europe” közli: Napoleon császárnak azon eszméje, hogy a lengyel ügyben álljon össze egy európai kongresszus, négy nap óta nyert némi találatot. Bár a hatalmak az ily kongresszus eredményének biztosítékait elismerik, egy némelyik közülük mégis az 1856-dik kongresszusra visszaemlékezve, azt hiszi, hogy a conferenciák a lengyel ügyön túl is terjesztenek hatáskörüket. Ezek még a conferentia nevével is borzadnak.

Keresve azon okokat, hogy egy conferentia előnye eleresessenek a nélkül, hogy a fentebbi aggodalom teljesüljön látszassék, egyelőre elhatározottak Londonban, hogy az orosz válasza a három hatalom követeléseit együtt, határozottan és kerekén formulázva szerkesztendik.

Csernowitz, május 24. Nowosielitzából érkező hírek szerint Kaminiecpeodolskiban e hó 22- és 23-dika közti éjjel a felkelés kitört.

Orosz csapatok megkettőztetett menetben kildettek Chotimból Kaminiebe

Ujabbak. Deák Ferenczet midőn a honfi gondoktól pihenni falujába vonult, a rablók háboríták meg. A nagy honfi ugyanis Zalamegyébe vonult a napokban P-Szent Lászlóra. E hó 23-án este a házi ur távollétében a rablók megrohanták a házat. Deák Ferencz olvasott, kit a rablók a házi urnak véve, puskát emeltek reá. Megtudva országosan tisztelt nevét, mondkák: No, az ur ne féljen semmit. Megérkezvén a házi ur, pénzt kérték tőle, hátra kötek kezzeit s verni kezdeték. Deák től azonban azt sem kérde, van-e pénze? Ő azonban látva, hogy a házi urat azért kirozták mert az előadott pénzzel nincsenek megelégedve, 220 forintot átadott nekik, valamint óráját. A rablók azonban megtudva, hogy Deák előtt amaz óra kedves — visszaadták. Másfél óráig tartott a hon legnagyobb fiának e szomorú megháborításása. A garázda rosz emberekre csakugyan annyira batott Deák egyénisége, hogy hozzá egy sértő szót sem szólottak.

Porosz és Oroszország közt kis meghoszlás történt, mely, mint „B. B. H. Z.” tudni akarja, Poroszország lengyel politikájában még a mostani ministerium alatt is alig sejtett fordulatot okozhatna.

Nápolyban és a tartományokban azon hir jár, hogy egy nagyszerű borbou expedicio készül három oldalról betörni. Ezen expedicióról, mely Albania partmellékén szerveztetett volna, a legmesszebb hírek szárnyalnak. Az, mint mondják, tíz hajóból áll, melyek tízezer felkelőt fognának a száraz a kiszállítani. A legjobb nápolyi tábornokok, kik hívek maradtak II. Ferenczhez, személyesen vezetnek ezen kikötést. Egy szárd hajóhadostályt folyvást czirkál Albania partjain. Több szemben fekvő tengeri városba pedig szárd csapatok vonultak be.

Genuából azt írják hogy a turini orosz követségnek reclamatiói a lengyel felkelésnek az olasz cselekvő párt által történő támogatására vonatkozólag, ez utóbira, mint látszik, csekély benyomást tettek. Jól értesült körökben tudni akarják ugyanis, hogy Garibaldi elhatározta, a legerélyesebben támogatni a lengyel felkelést és pedig fegyverek küldése és egy tengeri expedicio felszerelése által, mely már javában folya. Egy Caprerából visszatért tiszt azt beszélt, hogy ha Garibaldi egészséges lenne, 10,000 olasz-szal már rég kikötött volna a balti tengerpartokon. Nem sokára azonban egy helyettest fog oda küldeni.

A „France” szerint Anglia, Franciaország és Ausztria a következő javaslatokban állapodtak volna meg: Mindenekelőtt minden lengyel tartományokban, melyek Oroszország alatt állanak, a lengyel nyelv legyen hivatalos és nemzeti. Egy lengyelekből álló országgyűlés, mely Varsóban tartsa üléseit, rendezze a finansziákat, közmunkákat, oktatást, szövel mindazt a mi Lengyelország belkormányzatára vonatkozik. Az igazgatási személyzet

csupa lengyelekből álljon. A vallásszabadságnak Ausztria által különösen kiemelt kérdését illetleg abban állapodtak meg, hogy a katolicizmus Lengyelországban, mely katolikus ország, ugyanazon előjogokkal és szabadsággal birjon, melyeket a többi hitfelekezetek élveznek. Végre a császár is fogadják el a szentszék képviselőjét Pétervárott. Csak azt nem tudni még, vajon az orosz kormány által elfogadott nuntius fog-e, mint a pápa kívánja, hat hónapig Pétervárott, és hat hónapig Varsóban tartózkodhatni.

Lemberg, május 26. Lelewel 150-200 felkelővel Beszczéből Potockon át Orosz-Lengyelországba vonult 23-ikán este 7 órakor Lipinybe a nyeszeczi kerülethez.

Turin, máj. 26. Az „Opinione” szerint az osztrák consuli ügynökkel Valónában végbevit házmotázás folytán, egy sereg löpor, 435 puská, 300 pisztoly és 780 tör találtatott. Az „Opinione” írja, hogy a brigantik czélba vett expeditiója Albaniából Nápolyba, Romában Bosco tábornok és két albániai közt volt megállítva, mely utóbbiak egyike Messinában elfogatott. Ezek kötelezték magukat 500 embert felfegyverezni s Nápolyba küldeni.

Londoni tudósítások szerint a nyugati hatalmak válasza nem sokára el fog indítani Szt. Pétervárra, Ausztria beleegyezésére kevés a kilátás. Egy bécsi diplomata úgy nyilatkozott, hogy lassu lépétekkel haladnak a háboru felé.

Kalisból 22-ről írják: Oborszki vezérlete alatt mintegy 2800 felkelő indult el Szadekből, hogy Lodynál egy 2500 emberből álló csapatot egyesüljön. Az oroszok Tuczinnál elejébe menvén, megállták az egyesülést. A felkelők Fabianiec és Laszk mellett ütöttek tábornok. Ma az itteni orosz helyőrség egy része Turek és Unióv felé vonult ki.

Ugyancsak Kalisból 24-ről ezt írják: Beszéljük, hogy ma Tureknél és Unióvnál az Oborszki vezérlete alatti felkelőknek csatájok volt az oroszokkal, s ezek teljesen megverettek.

Lembergől május 24-ről írják az „Oest. Const. Ztg.”-nak: Ma érkezett hírek megerősítik, hogy Ukranában Machnovkánál a lengyelek győzelmet vívtak ki az oroszok felett.

Gabonaár Kolozsvárt Majus 28-án 1863.

(Bécsi mérője osztrák értéken.)
Tisztabúza 3 frt 30 kr. Elegybúza 2 frt 40 kr. Rozs 2 frt 10 kr. Árpa — frt — kr. Zab 1 frt 10 kr. Törökbúza 1 frt 80 kr. Pityóka 1 frt 40 kr. Marhahús ü 13 kr.

Bécsi börze Majus 29-én: Nemzeti kölcsön 80.80. 5% Metalliques 75.85. Bank-résztvény 793.—. Hitel-résztvény 193.30. Váltó Londonra 110.80. Ezüst 110.35. Arany 5.29.

Május 27-én: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 76.—. Erdélyi 72.75.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIRDETÉSEK.

A kedvelt, kolimes és valóságos

Schnéberg-féle növényyszörp

hűlés, hasnehézség, köhögés, és torok hűlési bajokban főleg a mej- és tüdő betegségeiben nagyon ajánlatos enyhítő szer: Kapható üvegeként 1 frt 26 kr-ával oszt. értékben.

Hasonlólag a bizományos urak által megrendelhetők: **Tyukszem-tapasz**, a legjelesebb nemű, es. kir. fő orvos **SCHMIDT**ól, skatujánként 23 uj kr.

Dr. BÉRnek, ideg erősítő kivonat szere, az ideg- és test erősítésére, 70 kr-ál oszt. értékben.

Csukamáj-olaj LOBRI és **PORTONT**ól, egy valódi és **BERGER** orvos vegyészöl a skrofulákba és bőrkütsésekbe sat. ajáltatva, egy üvegecske ára 1 frt oszt. értékben.

Orvos **VILHELM**nek, egészség alma-bora és alma-eczetje, egy igen jeles szer a gyomor bajokba gyakori dugulásoknál, mej-güresüknél, szorulásoknál, vértolulásoknál és köszvénybe 50 kr-ával oszt. ért.

Görös- és gyomor-lapdacsok, orvos és tanár **GIRÁMEDT**ől skatujája 88 kr oszt. értékben.

Mindezek találhatók **BITNER GYULA** Glogniczi gyógyszerésznél mint főraktárosnál. (56) 30/5 (5-6)

(122)

(1-2)

Haszonbérbe adandó jószág.

A kolozsvári t. törvényszéknek f. évi május 23-ról 4010 sz. alatti batározata folytán néhai Ujvári Lászlóné Rácz Eleonóra hagyaték tőmegéhez tartozó következő jószágok és jogvezetek a jövő 1864-ik év aprl 24-től, 5 évre haszonbérbe adandók:

1. **Incselben**: udvarház gazdasági épületekkel, kerttel, hat pusztatelek, ezek utáni aránylagos koresmajog, 583 véka férfiú szántó, 46 szekér szénát termő kaszálló.

2. **Keleczében**: koresmajog és koresmárolási-jog.

3. **K. Sz.-Királyon**: belső teleház és koresmárolási jog, a batárban lévő kllak-kel együtt.

4. A Szamoson fűrészmalmi rész.

Nyomatott az cv. ref. fötanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

E jószágok részletes kimutatása megtekinthető Incselben t. Gyarmati Miklós, és B. Hunyadon t. Tolvaj Zsigmond uraknál; egyezkedni lehet személyesen vagy bérmentes levél által, a közelebbi június 20-ig Kolozsvárt tőmeg-gondnok Sárkány Ferenczettel belső-farkasutca 57 szám.

(121)

Hirdetés.

(1-2)

Az **savó-kurával** élni kívánók számára lehet találni főt, vagy főtelen friss juh savót kívánság szerint a kultordantezai 13 dik számú háznál előre téendő megrendelés mellett.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelyt, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelyt, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön kapható:

Csatározás a Daco-Roman törek-vések ellen (Vonatkozva Ilarianu Papiu „Erdély függelése” című rőpíratára) Irta Dózsa Dániel. Ára 40 kr.

Utirajzok Irta Zombori Gedő.

I-s kötet: Magyarország, Austria, Morva és Csehország, Németország, Holland, Belgaföld, Angolország.

II-k kötet: Franciaország, Schweitz, Savoya és schweitzli határhegyek, Olaszország, Krajna, Karantan és Steierország. A két kötet ára 2 frt.

Népszerű A B C és Elemi olvasókönyv fiú és leány gyermekek számára. Irta Tóth Tamás kolozsvári év. ref. tanító. Ára 16 kr.

Györke historiája erdélyről 2 képpel VI-dik javított kiadás. Ára 16 kr.

Gyümölcsfa-iskolák Lucas Ede útmutatási nyomán, hazai viszonyainkra, különösen a községi faiskolák vezérkönyvéül. Kiadja a „Kerti gazdaság” szerkesztősége. Számos fametszettel. Ára 1 frt.

Erdély történelme. Alsóbb rendű iskolák számára. Szerkeszté Matusik nep. János, kegyesrendi tanár s a m. k. természettudományi társulat rendes tagja. Keményen kötve 60 kr.

Arany kinstár, ezer titkos szerrel a közjölét előmozdítására és iparüzlet lendítésére, a mezőgazdaság, vegytan és műipar terén tett legújabb felfedezések szerint, nélkülözhetlen közikönyv házi, mezőgazdák, gyárosok és iparosok számára. Második kiadás. Ára 1 frt. 40 kr.